EEN SURINAAMSCH GOUVERNEUR UIT DE 18de EEUW.

DOOR

S. KALFF.

I.

Bij de huidige opleving der nationale belangstelling in de zaken van Suriname (al beweegt die belangstelling zich ook, hier en daar, in de richting van een verkoop der kolonie) moet het de aandacht trekken, dat er uit een biografisch oogpunt nog zoo weinig voor de geschiedenis van dit wingewest is gedaan. Dat hier b.v. ontbreekt een naarstig compiler, die voor de gouverneurs van Suriname hetzelfde deed als M. A. v. Rhede v. d. Kloot voor de gouverneurs-generaal van Ned. Indië: de verwerking van talloze bronnen in een uitvoerig historisch-genealogisch overzicht.

Ligt dit aan de ontstentenis van schrijvers, met het onderwerp vertrouwd, of aan het ondankbare der stof; aan de schaarschte der bronnen, of aan het onbeteekenende van de lotgevallen dier mannen? Was hun openbaar leven zoo kleurloos, hun rol in eene kwijnende kolonie zoo weinig vooruitspringend dat, ongelijk voor de oostindische landvoogden, de historiograaf voor deze westindische schroomde zijne pen te versnijden? En ook het land zelf heeft aan weinig standaardwerken het aanzijn gegeven. Zoo omvangrijk de literatuur over Suriname is, vergeefs zoekt men daarin namen, die als de wedergade zouden mogen gelden van een Valentyn, Rumphius, Junghuhn, Veth, e. a. Veel snipperarbeid en weinig monumentaal werk, veel duodecimo's en weinig folianten.

Echter bestaan er over enkele van deze westindische gouverneurs monografiën, welke het gemis van geacheveerde levensgeschiedenissen eenigermate doen vergeten. Enkele mannen van beteekenis zijn voor 't minst in geschrifte herdacht geworden; en in het kader van hun tijd, tegen eene vroegere westindische samenleving als achtergrond geplaatst, nemen deze portretten een stuk van de koloniale geschiedenis als 't ware met zich. Hunne lotgevallen zijn tot zekere hoogte tevens de

lotgevallen van de kolonie, welke zij bestuurden. Terwijl hunne levensbeschrijving tevens een blik doet werpen in eene koloniale maatschappij, evenzeer onder de tropen levend als de oostindische, en toch ver en breed daarvan afwijkend.

Zoo treedt uit de studie van jhr. C. A. v. Sypesteyn op voordeelige wijze te voorschijn het beeld van mr. Jan Jacob Mauricius, gouverneur van Suriname tusschen de jaren 1742 en 1751.

Moest, in eene vergelijkende geschiedenis der Nederlanders buiten Europa, onder de oostindische landvoogden gezocht worden naar een tegenhanger voor dezen westindische, aanstonds zou ons geheugen er den persoon van dr. Laurens Reaal voor aanwijzen. Want evenals deze was Mauricius, behalve een gestudeerd, ook een geleerd landvoogd; evenals deze een bescheiden dienaar der zanggodinnen. Hij vervulde eene soortgelijke diplomatieke betrekking in het buitenland als Reaal, en bleef evenals deze tot het laatst een aanzienlijk en invloedrijk man, in plaats van, met zoovele zijner voorgangers en opvolgers, in het einde van zijne landvoogdij tevens het einde van zijn openbaar leven te vinden.

Zooveel heeft Mauricius op Reaal vooruit gehad, dat hij reeds in zijn eerste jeugd voor wonderkind doorging; trouwens een betwistbaar benefice. En dit mocht hem gebeuren zonder dat, bij 't vorderen der jaren, die vroegtijdige ontwikkeling geboet moest worden met vroegtijdige afstomping. Op zijn zesde jaar eene predikatie te houden, op zijn achtste Latijnsche verzen te maken, op zijn elfde een heldendicht in 't licht te geven en, nog geen zestien oud, tot doctor in de beide rechten bevorderd te worden: wien, onder 's mans tijdgenooten, kon een zoo snelle wasdom des verstands worden nagegeven?

Beter nog was 't, dat hij eerlang *Normalkopj* werd en geschikt voor het openbare leven. Hij was Amsterdammer van geboorte, zijn vader een koopman. Geen rijke koopman, moeten wij gelooven, lezende dat hij geboren was *parentibus plus honestis quam copiosis*. Maar zelfs een Hugo de Groot kende niet eerder Latijn en Grieksch dan dit knaapje, dat nog in de kinderschoenen naar het redenaarsgestoelte stapte. Zes jaren oud! — en reeds genoeg bijbelkennis, genoeg kanselwelsprekendheid om in de Gasthuiskerk te Amsterdam een tekst uit het Boek Mattheus te kunnen uitbreiden tot een preek! Daar stak een apostel in dit kind, meenden de geloovigen. „Maar wacht u,” riep hij hun

toe, „van de valsche Profeten, dewelke in schaapskleederen tot u komen, maar van binnen zijn zij grijpende wolven. Alzoo een ieder goede boom brengt voort goede vruchten”. *

't Laatste mocht op hemzelf toegepast worden; want de vader, die hem deze vroegtijdige bijbelkennis had bijgebracht, was een ontwikkeld man, voormalig katholiek priester en schrijver van eenige theologische en ethnografische werken. Met diens vroegere kerkelijke bediening en met een zoo ras geopenbaard talent voor het predikambt stond waarschijnlijk in verband het feit, dat de jonge Mauricius op zijn dertiende jaar werd ingeschreven als student in de godgeleerdheid. Die hem echter niet lang behield; de rechtsgeleerdheid kwam er spoedig voor in de plaats. En aan de akademie ging 't niet anders dan op de schoolbanken: allen vooruit, allen de baas. In drie jaren tijds verwierf hij zich de kennis der beide rechten, en den doctorshoed. Tevens de vriendschap zijner professoren, onder welke beroemde. Daar waren Fabricius en Gronovius, daar waren Voet en Boerhave, mannen die zelve vroeg mondig waren geworden in de republiek der wetenschap, en in den wiekslag van dezen vooruitstrevenden geest eigen vlucht herkenden.

In dezen akademietijd diende hij Themis, maar ook de Muzen. Gaarne stond hij eens op van zijn *Corpus Juris*, en sloeg de vleugelen van zijn geest uit naar idealen die hij — niet bereikte. De „souffle” van den waarachtigen dichter zou zijne huisbakken rijmwerken nimmer bezielen, en evenals Laurens Reaal zou ook hij in den tempel der Muzen de koorknaap blijven, die alleen het wierookvat mocht zwaaien; zou nimmer gewijd worden tot den priester, die het heiligdom der kunst mocht binnengaan. Toch bleef hij getrouw aan deze zijne eerste liefde, getrouw tot in den herfst des levens. Hij was twaalf jaren oud toen hij zijn „Lauwerkrans voor de helden bij den slag van Hochstedt” dichtte, en aan den avond van zijn bewogen leven, toen de verguisde gouverneur van Suriname een wijkplaats had gezocht aan de boorden der Elbe, nam de grijsaard nogmaals het speeltuig van den wand, en zong van het graf dat hem wachtte. De meesten van zijne gedichten werden sedert vereenigd tot een bundel *Dichtlievende Uitspanningen*, anderen zagen afzonderlijk het licht. Evenzoo verscheidene tooneelspelen. De man,

*) Mattheus VII. 15. 17.

die eerlang zou uitblinken als diplomaat en koloniaal staatsman, had zijne zinnen gezet op de lauweren van den rhapsodist.

Pas zestien jaren oud werd hij, den 16 April 1708 bevorderd tot doctor in de beide rechten na verdediging van het akademisch proefschrift *De Gallorum Germanorumque origine*.

Spoedig na zijne promotie liet Mauricius zich inschrijven als advokaat bij het Hof van Holland en ging in den Haag wonen. Daar huwde hij zijn eerste vrouw, Alida Pauw. Het schijnt dat dit huwelijk hem de middelen verschafte om eerst bij Nijmegen, daarna in de Beemster eene aanzienlijke landhoeve te koopen. Van zijne praktijk althans had hij die middelen niet. Want spoedig na zijne vestiging in den Haag was hij aangesteld geworden tot kommies van den raadpensionaris mr. Isaac van Hoornbeek. Zijne werkzaamheid als agronoom, en meer nog zijne persoonlijkheid bracht hem vrienden aan, invloedrijk genoeg om voor hem het ambt van schepen en pensionaris der stad Purmerend te verwerven. Stijgende populariteit deed nog meer; die gemeente zond hem eerlang als haren gedeputeerde naar de vergadering der Staten van Holland en West-friesland. Daarmee had hij met de advokaterij afgerekend. Hij was nu ingezetene en notabele van Purmerend, hij had er zich een huis gekocht en eene niet zeer profijtelijke boerderij omgeschapen tot eene vriendelijke buitenplaats. Hij nam zitting in de stedelijke vroedschap, en welhaast als *primus inter pares*, als president-schepen. Doch fysiek stak hij in een slecht vel. 't Was alsof eene naijverige natuur de vroegtijdige ontwikkeling van dezen geest op het lichaam trachtte te verhalen: zoo gering was zijn weerstandsvermogen, zoo schrijnde hem de adem in eene te enge borstkas. De geest was wel sterk, maar het zwakke vleesch zou hem indachtig maken dat iedere rocs hare doornen draagt, en iedere sterveling zijn kruis. Vooral toen zijne vrouw kwam te overlijden, nakomeling van dien handelsvorst uit het geslacht Pauw, welke de Nederlandsche koopvaardijvloot de mededinging in de Oost-zee had doen volhouden met Hamburg, met Lübeck, Bremen en Dantzig.

Als gedeputeerde ter dagvaart deed Mauricius zich opmerken. Een schranderen kop noemde men hem, iemand van degelijke studie en heldere inzichten, „neerstig, ieverig en vigilant.” Zulke burgers kon de Staat gebruiken, beter nog dan de vroedschap eener gemeente; in het jaar 1725 werd hij aangewezen

voor het ambt van resident van den Staat der Vereenigde Nederlanden in Hamburg. De belangen der Republiek in deze oude Hanze-stad waren vele. Want Nederland onderhield toenmaals een levendigen handel met de meeste Oostzeehavens; een handel waarvan Hamburg de stapelplaats was. Ook was deze naam van „resident” slechts een andere voor dien van gezant. Zijne bezoldiging bedroeg *f* 5000, toenmaals eene grootere waarde dan ze thans zou wezen; maar zoozeer waren Hunne Hoogmogenden ingenomen met de uitkomsten van zijne werkzaamheid, dat zij die jaarwedde spoedig op *f* 6000 brachten, en den titel van resident vervingen door den zooveel beter klinkenden van minister. Deze Staten Generaal waren voorzichtige lieden; niet licht gingen zij over ijs van één nacht, niet licht overijlden zij zich in „liberaliteyt”. Reeds François van Aerssen, de grootvader van dien heer van Sommelsdijck welke als gouverneur van Suriname door muitend krijgsvolk was neergeschoten, had zich beklagd over den ondergeschikten titel en het geringe salaris, waarmee men hem als gezant aan het hof van Hendrik IV liet voortsukkelen. „Le Roy”, schreef hij beteekeenisvol aan den raadpensionaris Oldenbarnevelt, „me demandoit á l'arrivée si j'avays la qualité d'Ambassadeur. Je ne la désire pas si ce n'est avec plus de gages, car je ne souffre que trop en ceste petitesse”. Desgelijks had men ook Mauricius in den aanvang kort gehouden, en werd eerst scheutig toen de daadzaken voor hem begonnen te spreken.

Hamburg was toen eene vrije en machtige rijksstad. In handelsgrootheid kwam zij Amsterdam nabij, en overtrof Venetië. Er waren vier burgemeesters, vier syndicussen, vieren-twintig leden van de vroedschap, een raad van twaalf gemeensmannen. Eene bloeiende handelsrepubliek was zij van het nieuwe geloof, het Luthersche, met een regeeringsvorm die van sommige Amsterdamsche idealen en Amsterdamsche werkelijkheden maar weinig verschilde. Hier sleet Mauricius zijne beste jaren. Hier doorleefde hij eene periode van zijn leven waarin de dood zijn huis niet spaarde — hij was hertrouwd en verloor er zijne tweede vrouw — doch waarin verdrietelijkheden als van zijn later koloniaal bestaan hem bespaard bleven. Hij was er als in een tweede vaderstad, hij was er een geëerd en een gezeten man. De Oostindische Compagnie beloonde zijne diensten, voor de bescherming en de uitbreiding van haren handel gepraesteerd,

jaarlijks met aanzienlijke geschenken ; de Staten verhoogden nogmaals zijne wedde van f 6000 tot f 7200 ; de stad Hamburg liet hem iederen nieuwjaarsdag een aam van den besten Rijnwijn thuis bezorgen. Mettertijd schiep hij zich weer een nieuw huiselijk leven door zijn huwelijk met jkvr. Joanna Maria Wreede, wier moeder eene zuster was van den beroemden hoogleeraar Boerhave. Ook lieten zijne ambtsbezigheden hem tijd genoeg om zich te vertreden ; in 1740 maakte hij eene reis door Europa, die hem ook naar Parijs voerde, naar de salons van Voltaire en Fénélon. Doch hoezeer hij de taal van Froissart en Rabelais beminde en er in thuis was, hij ijverde niet weinig tegen 'n soort van *furia francese*, welke in het Nederland zijner dagen de moedertaal deed achterstellen bij de vreemde. In arren moede kon hij dan uitroepen :

„Men neemt bij voorkeur Mademoiselles (voor de kinderen des huizes) die geen woord Hollandsch kennen. Dit wordt voor een groote *mérite* gehouden. „C'est un trésor ; elle ne sait pas un mot d'Hollandais". Mij heugt dat een Fransch heer in ons logement in den Haag een hond bragt, dien hij in 't Fransch kunsten liet doen. Een der boden, wiens verstand hiervoor stil stond, riep uit : „mijn hemel, die hond kent Fransch !”

Tot het jaar 1742 bleef hij zijn post te Hamburg waarnemen ; toen werd hem vrij onverwacht een nieuw arbeidveld geopend. Met de koloniale zaak had hij zich niet verder bezig gehouden dan de belangen der O. I. Compagnie in dit buitenland meebrachten. De vrije rijkssteden in Duitschland en de Oostzeehavens waren débouchés voor den kolonialen productenhandel, de staatkundige toestanden grepen in de commercieele, en met klinkende bewijzen hadden bewindhebbers te Amsterdam de verdiensten van dezen buitenlandschen agent gehuldigd. Wellicht was hij mede werkzaam als tusschenpersoon voor den importhandel der Comp. op Indië. Duitschland was reeds vroeg de groote fabriek voor alle „neurenborgerij”, voor die honderde artikelen der kleine handwerksnijverheid, welke de oostinjevaarders op de uitreis meenamen ten einde ze aan den „Oost-indiaen” met eene onbehoorlijke winst te verpassen. Het Oost-indische Huis te Amsterdam had hier zijne kanalen om allerlei koopmanschap voor geringen prijs in te slaan ; en schroomde ook niet, wanneer er soldaten voor de Oost te kort kwamen, een

hertog van Wurtemberg of landgraaf van Hessen zijne overcomplete onderdanen af te ronselen. Wellicht deden Mauricius' bemoeiingen ten bate van de O. I. Comp. op hem de aandacht vestigen der W. I. Comp.; of de roep van zijne rechts- en handelskennis; zijne toen reeds gedrukte *Memoriën* over de geschiedenis van den handel in de Oostzee waren voor directeuren der Geotroyeerde Societeit van Suriname een voldoende waarborg. Althans, zij boden hem de landvoogdij over de kolonie Nieuw Nederland aan, en hij aanvaardde den post.

Sedert het jaar 1683 behoorde Suriname voor een derde aan de Geotroyeerde Societeit, voor de overige twee derden aan de stad Amsterdam en aan de erven van Cornelis v. Aerssen, heer van Sommelsdijk. Het was Mauricius niet onbekend dat de toestand van het gewest ongunstig was, en er in deze kleine koloniale samenleving zooveel gisting heerschte als in een heksenketel. De burgerlijke kroon eens landvoogd kon hier een doornenkroon worden. Hij behoefde niet eens risico's te loopen gelijk de vermoorde heer v. Sommelsdijk, gelijk de gouverneur de Cheusses, op wiens leven almede een aanslag was gepleegd. De „sporrelingen” in het dagelijksch bestuur en de krakeelen in de gemeente waren reeds voldoende om de positie hachelijk te maken. Het woelig element der vreemde krijgsknechten, door de werfofficieren der Comp. in twintig diverse contreien bijeengeraapt; de suikerplanters, tuk op hunne privilegiën en heerschappij over den negerslaaf; de Joden, welke van ouds een staatje in den staat vormden; de steeds aangroeiende klasse der kleurlingen waren even zoovele onvereinigbare elementen, terwijl de nomadische Indiaansche stammen, en meer nog de Boschnegers voor Paramaribo een geduchter en minder aantastbare vijand waren, dan de stroopende Bantammers voor het jonge Batavia. Daarbij heerschte op vele plaatsen een giftig moerasklimaat, en zweefde het gevaar van een buitenlandschen vijand gestadig boven deze kolonie. Het was zolang nog niet geleden dat de Fransche admiraal Cassard met een vloot voor Paramaribo was verschenen, het fort *Zee-landia* had gebombardeerd, de bevolking in de bosschen gejaagd en slechts tegen eene aanzienlijke brandschatting zijn greep op dezen buit had losgelaten.

Mauricius wist dit alles. Ook dat de bestaande defensiemiddelen kwalijk een Indiaanschen handelspost hadden kunnen be-

schermen, laat staan een europeesch hoofdkwartier. Voorts dat er onder zijne voorgangers waren, op hun post gedood, of aan de gele koorts bezweken, of in het vaderland aangeklaagd en afgezet, of die, strijdens moede, zelve hun ambt hadden neergelegd. De inkomsten daarvan bedroegen niet veel meer dan de inkomsten van zijn post te Hamburg. Vrienden in Nederland, die op het Westindische Huis achter de schermen konden zien, ontrieden hem de aanneming van het gevaarlijk geschenk. Dat hij er zich niettemin toe vinden liet, stond mede in verband met zijne zwakke gezondheid. Zeker, Suriname had waarlijk niet de reputatie van een *Luftkurort*. Doch aamborstigheid was reeds de kwelling van zijne jonkheid geweest, en die van zijn mannelijken leeftijd gebleven; hij hoopte dat een zachter klimaat dan dat van noordelijk Europa zijn enge borstkas zou verruimen, dat hij lichter zou ademhalen wanneer de zachte lucht der tropen zijne longen binnenstroomde. Zelf gaf hij die verklaring in een zijner aantekeningen:

„De borstquaal, waarmede ik van kindsbeen af elendig geworsteld heb, heeft mij op mijn vijftigste jaar, tegen 't advies van alle mijne goede vrienden, de resolutie doen neemen om soulaes te zoeken in een warme lucht, aan de overzijde van de waereld”.

Eenmaal de teerling geworpen, bereidde hij zich voor op zijne koloniale bestemming en maakte zich los van het europeesche leven. Zijn officieele titel was die van gouverneur-generaal, evenals die van den landvoogd in Oostindië, maar alsof de spraakmakende gemeente gevoelde dat hier aan het kind een manshoed was opgezet, men noemde hem en zijne voorgangers gemeenlijk „de gouverneur”. Te Batavia sprak men voor 't minst van „den generaal”, n.l. in een tijd toen er nog geene andere generaals bestonden. Zijn titel werd voorts uitgebreid met dien van Colonel van de militie en President van alle collegiën.

Hij hield nu afrekening met zijn geboortegrond en ontdeed zich van zijne vaste goederen aldaar; ook van de buitenplaats, welke hij in den omtrek van Hamburg had doen aanleggen. In 't openbaar nam hij afscheid van de stad, die hem zoo vaak den „coelen Rhinschen wyn” geschonken had, daarna van Amsterdam en zijne vele vrienden, en scheepste in Augustus 1742 zich in. De reis naar West-Indië duurde toenmaals zooveel

weken als de Oostinjereis maanden. In ongeveer 44 dagen kon men van Texel naar Paramaribo zeilen. Voor den nieuwen gouverneur duurde de reis iets langer, doch het bijzijn van zijn gezin, van zijn derde vrouw en de kinderen uit vorige huwelijken kortte hem den tijd. De aftredende gouverneur heette Gerard van de Schepper, een man die ook kon meespreken van Surinaamsche krakeelen, die reeds bij directeuren der Societeit en later bij de Algemeene Staten was aangeklaagd geworden van gezagsmisbruik, en deswege teruggeroepen. Zulk een besluit van loopbaan was toenmaals, en reeds vroeger, voor koloniale bewindsmannen geen uitzondering. In de Kaapkolonie hadden ontevreden coloniers den gouverneur Adriaan v. d. Stel eene soortgelijke sommatie thuis bezorgd. In Oostindië waren om verschillende redenen teruggeroepen Laurens Reaal, Jacques Specx en Diederik Durven, terwijl Adriaan Valckenier zelfs crimineel vervolgd was. Aan hen kon Mauricius zich spiegelen, zoo 't hem lustte; maar alleen aan de muze der dichtkunst zou hij zijne teleurstelling biechten toen hij op zijn beurt het wisselvallige van het machthebberschap moest ondervinden.

Behalve den voorganger, dien hij stond te vervangen, vond hij nog een tweeden persoon in de kolonie, met wien rekening viel te houden. N.l. den kommandeur, chef der krijgsmacht en eerste raad in het Hof van politie. Deze functie werd vervuld door Philippe Chambrier, kapitein bij de Zwitsers, een man die spoedig tegen den gouverneur in 't harnas trad, en hem destemeer wist te treffen nu hij een paar erfgenamen van Sommelsdijk, d. i. mede-eigenaren van de kolonie, onder zijne persoonlijke vrienden telde. Inzonderheid de bouw van het fort Nieuw-Amsterdam, aan de samenvloeiing van de rivieren Suriname en Commewijne gelegen, diende den kommandeur tot punt van aanval. Sedert de Fransche vrijbuiters-expeditie onder Cassard was deze versterking een centraal punt in het defensieplan der kolonie, en ten behoeve van deze militaire werken waren de ingezetenen verplicht tot de levering van een hoofdelijken omslag in slaven, z.g. kommando-slaven. De gouverneur had te zorgen dat de kolonie in een weerbaren staat geraakte, maar hij kon geen hazen vangen met onwillige honden. De planters hielden hunne slaven voor hun eigen werk, of zonden enkel de invalieden die ze kwijt wilden wezen. De fondsen kwamen ook

traag binnen ; het werk traineerde. Hierop doelde Mauricius toen hij later, bij een dichterlijken terugblik op zijne koloniale loopbaan, de regels invlocht :

't Landstraktaat

Werdt in de war gebragt, en de ed'le tijd versleeten
Met vitten en gekijf, terwijl geen mensch kan weten
Hoe lang de vrêe, die God ons geeft nog duuren zal.
Het klaar beloofde geld en 't nodig slavent al
Werd mij beknibbeld om de vesting te volbouwen.
God geef dat dit verzuim niet haast hen mag berouwen.

De uitlegging der bepalingen omtrent de verplichtingen der ingezetenen, den vestingbouw rakende, was een vruchtbare bron van oneenigheden tusschen het militair en het civiel bestuur. Negen jaren lang sleepten de werkzaamheden tragelijk voort en drukten de burgerij met lasten, welke de murmurering voedden. Chambrier schreef naar 't vaderland dat dit fatale fort nu reeds vier ton gouds gekost had, en niemand op eenige duizenden na zeggen kon met welk saldo de rekening zou sluiten. Voorts dat de malversatiën in de administratie en de sukkelingen van het werk de gansche kolonie ontstemd hadden, dat de aanleg in onbekwame handen was geweest en in de constructie „des fautes lourdes d'écolier" waren begaan. Zijne eigene plannen voor den bouw had hij ter fine van onderzoek bij zijn rapport gevoegd, en deze ontwerpen kwamen Mauricius onder oogen toen directeuren der Societeit op hun beurt het oordeel des gouverneurs kwamen inwinnen. Hiermee had Chambrier moeten beginnen — en hierop had hij niet gerekend. Zijne inzichten verschilden van die des gouverneurs, en zijne verhouding tot Mauricius had hem weinig belust gemaakt om bij den duivel ter biecht te gaan.

Mr. Jan Jacob was een christelijk, een godvruchtig man, maar deze gelegenheid om zijn tegenstander den bril op den neus te zetten liet hij toch niet voorbijgaan. Hij antwoordde directeuren dat hij die projecten met aandacht had beschouwd, „maar pour la rareté du fait provoquer ik deesen goeden Heer om die plans, zoo hij durft, aan kundigen te vertoonen, en men zal dan vinden dat het plans geweest zijn als dat van Harlequyn om de Haarlemmermeer droog te kooien. 't Is geen kunst magnifique teekeningen te fabriceren zonder op 't bereik der kasse te letten".

De strijd tusschen beide bewindsmannen duurde sedert onverpoosd voort. Ofschoon Chambrier geen sylabe Hollandsch verstond had hij toch invloedrijke personen in Nederland op zijne hand, en evenzoo in de kolonie door zijne positie en door zijn huwelijk met de rijke weduwe Dupeyrou. Maar in deze partij bleef de gouverneur toch aan de winnende hand. Chambrier moest ten laatste het veld ruimen, diende zijn ontslag in, vertrok naar Nederland en bleef daar Mauricius' gezworen vijand.

Het eerste college in de kolonie was het Hof van politie en crimineele justitie,, onder voorzitterschap van den gouverneur. De kommandeur, chef van het militaire departement, was eerstaanwezend onder de raadsleden ; de negen overigen, allen onbezoldigd, werden gekozen uit de aanzienlijkste ingezetenen, met den raad-fiscaal als adviseerend lid. Het tweede college was het Hof van civiele justitie, met zes onbezoldigde leden en eveneens den gouverneur tot voorzitter. Van beider vonnissen kon men bij de Algemeene Staten revisie verzoeken. Bij deze corporaties vond Mauricius tijdens zijn optreden ruim vierhonderd onafgedane zaken, en haast evenveel misbruiken. De raad van politie had zich de grootste macht toegeëigend. Zelve de voornaamste katoen- en suikerfabrikanten dienden de leden meer de particuliere belangen van het gild dan de openbare zaak. De slaven maakten gebruik van de oneenigheden tusschen de meesters. Gedoemd tot levenslangen dwangarbeid, en gestadig met de zweep des bastiaans voor oogen, deserteerden zij bij tientallen en hielpen de koloniën der maraudeerende Bosch-negers vergrooten. Deze verdrukking van den zwarte door den blanke, en de weerwraak van den slaaf op den meester, was een der onheelbaarste onder de wonde plekken der kolonie. Tegen een zoo ingeworteld kwaad was Mauricius niet opgewassen, en met bitterheid herdacht hij later toestanden, waarvan de wedergade te vinden was in de barbaarsche rechtspleging der Middeleeuwen :

Een slavenopstand, die hier voorvalt jaar op jaar,
Meest door der blanken schuld, die door gevloek, misbaar,
Onmenschelike straf en ontucht met de wijven
De Negers tergen, en tot woede en wanhoop drijven.

In eene oude *Beschryvinge van Suriname* komt voor hoe de blankofficier der katoen- of suikerplantage den zwarten delinquent de handen liet binden en bij de gewrichten van den

grond optrekken met vijftig pond gewicht aan de beenen, waarna hem de geeseling op het naakte lijf werd toegediend met een van doornen gevlochten zweep. „Zoodat hij eerder een gevilde Hond gelijkende is als een Mensch”. De pijnen waren somtijds zoo fel, dat de lijder er zich aan trachtte te onttrekken door een eigenwilligen dood. De *Beschrijvinge* bevestigt dit met de regels :

„En wanneer men bevind dat zij door aangedronge pijn zo kwaadaardig zijn dat zij zomtijds haar zoeken te stikken, wijl zij de kop in de borst zetten en de adem weten in te houden, daarbij de tong dubbeld leggen, zo neemt men een stuk brandhout en stoot haar dat voor de tanden, zo dat haar de lippen dikker schroeyen als die van nature reeds zijn. En losgelaten zijnde word die stukkende huid met een scherp zuur van Lamoenzap met pulver gemengt gevreven, dat de vorige elendige pijn moet vermeerderen voor een korte wijl, strekkende voorts tot etteringe en gehele genezinge der wonden, dog blijvende de tekenen daarvan als de Brandmerken haar om 't lijf”.

Aan hem, die voor de eerste maal wegliep, werd de hielpees doorgesneden. Bij de tweede maal werd het rechterbeen afgezet, om te voorkomen dat de gedroste het voor de derde maal zou beproeven. *) Dit waren praktijken gelijk de Spanjaarden ze op Cuba toepasten, wanneer zij met bloedhonden het spoor der weggelopenen gevonden hadden. In de oogen der kalvinistische Nederlanders uit de 18de eeuw was het noodig dit exempel te volgen, wilde men zijn levend eigendom behouden, en er voordeel van trekken. De onderhandsche rechtspleging over den slaaf liet de eigenaar zich niet licht ontnemen, en wel mocht de nieuwe gouverneur in zijne brieven naar 't vaderland gewagen van een stal van Augias, dien hij hier te keeren had.

Doch de bezem, welke hem daarvoor ten dienste stond, reikte niet.

(Slot volgt).

*) Over de gruwelen in den slaventijd bij J. Wolbers. Geschiedenis van Suriname,